

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету ветеринарної медицини
Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ
Протокол № 8 від 19 травня 2022 р.
«19» травня 2022 р.

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Ветеринарна медицина»
Н.Г. Наталія ГРУШАНСЬКА

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «МАГІСТР»
(ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ)

Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»
Освітньо-професійна програма – Ветеринарна медицина

Київ – 2022

1. Опис виробничої практики

ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	211 – «Ветеринарна медицина»	
Освітня програма	Ветеринарна медицина	
Характеристика навчальної практики		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	420/390	
Кількість кредитів ECTS	14,0/13,0	
Виробнича практика	420/390	
Кількість змістових модулів	-	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Повний термін навчання	Скорочений термін навчання
Рік підготовки (курс)	5,6 курс	4,5 курс
Семестр	10,12	8,10
Лекційні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота		
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання		

Вступ

Практичне навчання здобувачів у закладах вищої освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу, в результаті якого закріплюються теоретичні знання, набувається необхідні практичні навички та вміння для професійної діяльності лікаря ветеринарної медицини. Застосування отриманих теоретичних і практичних знань здобувачами при проходженні практики на виробництві, дасть можливість розширити їх кругозір і допоможе краще зорієнтуватись у вибраній ними професії та перевірити себе у готовності до самостійної діяльності, як лікаря ветеринарної медицини

Тому, проходження виробничої практика з клінічних дисциплін є невід'ємною складовою частиною навчального плану з підготовки лікаря ветеринарної медицини ОС «Магістр» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина».

Основною метою практики є закріплення теоретичних знань і практичних навичок у виконанні діагностичної, лікувально-профілактичної та організаційної роботи у виробничих умовах.

1. Організація і керівництво виробничою практикою

Виробничу практику здобувачі вищої освіти факультету ветеринарної медицини ОС «Магістр» проходять на базі державних та приватних клінік ветеринарної медицини, господарств і підприємств різної форми власності, які спроможні забезпечити на достатньому рівні підготовку здобувача, кваліфіковане керівництво, а також належні побутові умови.

Підставою для направлення здобувача на виробничу практику є угода між Національним університетом біоресурсів і природокористування України та підприємством, організацією чи установою.

Керівництво виробничою практикою здобувачів здійснюється науково-педагогічними працівниками кафедр факультету ветеринарної медицини, у відповідності з наказом ректора НУБіП України.

Для керівництва виробничою практикою безпосередньо на робочих місцях призначаються провідні спеціалісти ветеринарної медицини підприємств або найбільш кваліфіковані лікарів ветеринарної медицини.

За тиждень до початку виробничої практики проводяться загальні збори, на яких студенти-практиканти отримують направлення, програму, методичні вказівки для проходження практики. Здобувачів знайомлять з порядком проходження практики та особливостями виконання програми і оформлення документації.

Керівники виробничої практики здобувачів:

- надають робочу програму практики, індивідуальне завдання та консультацію щодо правильності ведення щоденника та оформлення звітної документації з виробничої практики;
- по-можливості, сумісно з керівником на місці проходження практики, забезпечують якісне виконання програми виробничої практики;

- керівники на місці проходження практики забезпечують студентів-практикантів необхідною документацією, а також матеріалами для проведення лікувально-профілактичних заходів;
- по завершенню виробничої практики, керівник практики від факультету проводить перевірку і рецензування звітної документації та готує відповідний відгук для комісії із захисту звітів з виробничої практики.
- у складі комісії приймає участь у захисті матеріалів виробничої практики та атестації закріплених за ними студентів.

2. Програма виробничої практики

2.1. Епізоотологія та інфекційні хвороби тварин

Мета практики: закріпити одержані теоретичні знання і засвоєння практичних навиків епізоотологічного аналізу, діагностики, лікування інфекційних хвороб тварин, проведення протиепізоотичних заходів.

Завдання:

- вивчити епізоотичний стан господарства, взяти участь у складанні та виконанні плану протиепізоотичних заходів, організації і виконання заходів з ліквідації заразних захворювань;
- провести клінічний огляд тварин і епізоотологічне обстеження господарства на наявність інфекційних хвороб з використанням алергічних, серологічних, бактеріологічних, гематологічних та інших методів дослідження;
- прийняти активну участь, у проведенні планових діагностичних досліджень на туберкульоз, лейкоз, бруцельоз та щеплень які проводяться в господарстві, зсилаючись на копії актів;
- брати участь у проведенні карантинних заходів та ізоляції хворих тварин, утилізації трупів, знезараження продуктів тваринництва і сировини;
- брати участь у проведенні дезінфекції, дератизації тваринницьких приміщень, інвентарю і предметів догляду та скласти акти, а у звіті відобразити їх результативність;
- оформляти супровідні документи на проби крові, патологічний матеріал в лабораторію ветеринарної медицини, а також акти на проведення діагностичних досліджень і щеплення;
- вивчити систему ветеринарного обслуговування тваринництва, планування роботи спеціалістів ветеринарної медицини, облік, забезпечення лікарськими засобами та товарами ветеринарного призначення, організацію робочого дня і робочого місця;
- ознайомитися з обов'язками лікаря ветеринарної медицини установи, з плануванням протиепізоотичних заходів, з оформленням заявок на придбання обладнання, медикаментів, біопрепаратів, зі звітністю про захворюваність і падіж тварин від заразних і незаразних хвороб, оформлення ветеринарних свідоцтв при транспортуванні тварин, продуктів і сировини тваринного походження.

2.2. Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології

Мета практики: закріплення теоретичних знань і засвоєння практичних навичок щодо методів акушерських досліджень тварин, діагностики, лікування і профілактики за акушерської, гінекологічної та андрологічної патології, захворюваннях новонароджених і молочної залози. Ознайомлення з сучасним станом і вимогами до відтворення тварин в умовах колективних фермерських господарств і сучасних комплексів, методів стимуляції статевої функції і штучного осіменіння тварин.

Завдання:

- ознайомитися з первинним зооветеринарним обліком і провести аналіз стану відтворної здатності тварин;
- засвоїти методи визначення самок в охоті та під керівництвом техника штучного осіменіння провести осіменіння тварин різними методами;
- засвоїти сучасні методи діагностики, лікування та профілактики порушень статевого циклу у продуктивних та дрібних домашніх тварин;
- брати участь у визначенні вагітності у продуктивних та дрібних домашніх тварин, використовуючи анамнестичні дані, зовнішнє, внутрішнє дослідження. особливу увагу звернути на використання сучасних методів: ІФА, УЗД та ін. ;
- оволодіти навичками ведення фізіологічних родів та надання допомоги при патологічних родах;
- проводити оцінку стану новонароджених та надання їм першої допомоги при ускладнених родах;
- приймати участь у проведенні клініко-гінекологічного дослідження маточного поголів'я тваринницьких ферм, приватного сектору;
- вивчити причини та засвоїти методи клінічної і лабораторної діагностики післяродових захворювань у тварин;
- проводити лікування тварин з післяродовою патологією новітніми методами з урахуванням отриманих в університеті знань та рекомендацій лікаря ветеринарної медицини;
- оволодіти методами діагностики, лікування та профілактики хвороб молочної залози у самок;
- вивчити види неплідності тварин, їх поширеність, причини і методи діагностики та під керівництвом лікаря ветеринарної медицини скласти план заходів з ліквідації і профілактики неплідності тварин, а також брати участь у його виконанні. приймати участь у лікуванні тварин з різними видами неплідності.
- оволодіти методами діагностики, лікування та профілактики андрологічної патології у самців.

2.3. Внутрішні хвороби тварин

Мета практики: закріплення теоретичних знань, набуття і вдосконалення практичних навичок диспансерного обстеження тварин, організації та

проведення лікувальних і превентивних (профілактичних) заходів, щодо запобігання внутрішнім хворобам тварин.

Завдання:

- вивчити причини масових захворювань сільськогосподарських тварин і птиці з урахуванням виду і віку тварин, сезонності, кліматичних і господарських умов;
- провести аналіз санітарно-гігієнічних умови утримання, годівлі і експлуатації тварин, встановити основні причини внутрішньої незаразної патології і зниження продуктивності з урахуванням дії стрес-факторів і природної резистентності організму;
- звернути особливу увагу на причини, діагностику, методи лікування при хворобах молодняку, шлунка і кишківника, органів дихання, порушенням обміну речовин, кормових отруєннях;
- брати участь у плануванні та проведенні лікувально-профілактичних заходів та диспансеризації тварин;
- брати участь в амбулаторному прийомі тварин. освоїти порядок і методи клінічного дослідження, та найбільш поширені методи лабораторних аналізів;
- навчитися відрізняти норму від патології в роботі органів кровообігу, дихання, травлення, сечовиділення;
- освоїти дієтотерапію, фізіотерапію, застосування тепла і холоду, застосування антибіотиків, тканинних препаратів;
- оволодіти технікою підшкірних, внутрішньошкірних, внутрішньом'язових, внутрішньотрахеальних, внутрішньопорожнинних і внутрішньовенних ін'єкцій.

2.4. Оперативна, загальна і спеціальна хірургія

Мета практики: закріплення теоретичних знань, набутих навичок в організації і проведенні хірургічних операцій та профілактиці хірургічної патології у тварин

Завдання:

- освоїти основні методи повалу та фіксації великої рогатої худоби, дрібних тварин, коней, птиці;
- вивчити причини та особливості травматизму продуктивних (домашніх) тварин залежно від умов їх утримання, годівлі та експлуатації;
- оволодіти методами місцевої та загальної анестезії;
- навчитися стерилізувати інструменти, перев'язувальний та шовний матеріал, готувати операційне поле і руки хірурга перед операцією;
- оволодіти навичками з обробки ран, накладання пов'язки на окремі частини тіла тварин;
- оволодіти оперативними методами лікування гриж, асептичних і гнійних процесів, проведенням кесаревого розтину, кастрації самців і самок;

- проводити післяопераційне лікування тварин;
- діагностувати хвороби кінцівок, очей і лікувати хворих тварин з хірургічною патологією;
- приймати активну участь в організації і проведенні профілактичних заходів при масових хірургічних хворобах тварин (деформація копитець, хірургічна інфекція, травматизм).

2.5. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин

Мета практики: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок у проведенні діагностичних, лікувальних та профілактично-оздоровчих заходів за паразитарних хвороб тварин.

Завдання:

- під час проведення епізоотичного обстеження підприємства (ферма, клініка) вивчити та описати ситуацію щодо паразитарних хвороб тварин шляхом власних спостережень і статистичних даних (амбулаторних журналів, планів, звітів, експертиз);
- провести клінічне обстеження тварин в господарстві (клініці) на наявність ектопаразитів;
- прийняти активну участь в організації і проведенні дегельмінтизації, хіміопротекції, оздоровчих заходів на підприємстві;
- прийняти активну участь в діагностиці паразитарних хвороб тварин, ознайомитися з веденням і складанням документів державного обліку, звітності;
- представити на кафедру мікро- і макропрепарати паразитів, уражених органів і тканин до захисту звітів.

2.6. Безпека та гігієна харчових продуктів

Мета практики: закріплення теоретичних знань і набуття досвіду з санітарно-гігієнічних досліджень і ветеринарно-санітарного благополуччя харчових продуктів та технічної сировини тваринного походження під час їх виробництва (приватний сектор, колективні господарства та ін.), на всіх етапах технології переробки (м'ясо-, молокопереробні підприємства, птахокомбінати, рибокомбінати та ін.), а також під час транспортування, зберігання та в місцях реалізації, дотримуючись виконання діючих ветеринарно-санітарних правил.

Завдання:

- ознайомитись з структурою лабораторії ветсанекспертизи ринку, основними завданнями, веденням документації;
- навчитись проводити передзабійний огляд тварин, післязабійний огляд туш і органів з їх наступною ветеринарно-санітарною оцінкою;
- навчитись проводити трихінеоскопію, таврування туш;
- опанувати сучасні методами досліджень з ветсанекспертизи;
- оволодіти науково обґрунтованою санітарною оцінкою сировини та продуктів тваринного походження

- опанувати методику проведення ветсанекспертизи м'яса і м'ясних продуктів, молока і молочних продуктів, харчових продуктів рослинного походження, риби, меду, яєць;
- навчитись давати обґрунтований висновок про придатність в їжу продуктів рослинного та тваринного походження.

2.7. Патологічна анатомія тварин і розтин

Мета практики: закріплення теоретичних знань і набуття досвіду аналізу патолого-анатомічних змін в органах і тканинах трупів тварин з метою визначення патолого-анатомічного діагнозу і висновку про причини загибелі, вдосконалення рекомендацій з профілактики та лікування хвороб тварин.

Завдання:

- вивчити значення патолого-анатомічної діагностики в боротьбі з втратами в тваринництві та шляхи покращення постановки секційної роботи в господарстві (районі);
- ознайомитися з місцями проведення розтину трупів загиблих тварин, методами прибирання та знезараження трупів тварин, забезпеченням патолого-анатомічної роботи інструментами та спецодягом, засобами збирання патологічного матеріалу з метою пересилання для лабораторних досліджень і зберігання як речових доказів;
- засвоїти методику складання протоколів розтину, визначити відсоток підтвердження клінічного діагнозу патолого-анатомічним і ступеня співпадання діагнозу основного захворювання, його ускладнення і супутніх патологічних процесів;
- провести аналіз причин виникнення захворювань і загибелі молодняка тварин (поросята, телята, ягнята, курчата, каченята тощо).

3. Перелік практичних навичок, якими повинен оволодіти здобувач під час проходження виробничої практики.

1. Виписувати рецепти, готувати різні лікарські форми, засвоїти правила зберігання ветеринарного призначення, медикаментів, деззасобів, складати заявки, вести облік ветеринарного майна.
2. Освоїти техніку введення ліків різним тваринам через рот, пряму кишку, підшкірно, внутрішньошкірно, внутрішньом'язово, внутрішньовенно, внутрішньотрахеально, в черевну порожнину, шляхом інгаляції, через молочний катетер у вим'я, через носостравохідний або ротостравохідний зонд у шлунок.
3. Проводити фіксацію і повал тварин. Дотримуватися санітарно-гігієнічних правил і техніку безпеки при роботі з тваринами.
4. Проводити повне клінічне обстеження (термометрію, загальне дослідження, дослідження окремих систем організму).
5. Отримувати і проводити дослідження крові (ШОЕ, визначення гемоглобіну, підрахунок формених елементів), готувати і фіксувати мазки крові.

6. Засвоїти техніку введення зондів тваринам різних видів катетеризованого сечового міхура.
7. Отримувати і досліджувати сечу, її фізичні і хімічні властивості (питома вага, рН, білок, цукор).
8. Проводити алергічні дослідження (на сип, туберкульоз тощо) з оформленням відповідних документів.
9. Вміти проводити в господарстві карантинні заходи.
10. Проводити обстеження господарства на ветеринарно-санітарний стан з оформленням акту обстеження.
11. Проводити профілактичні щеплення.
12. Вміти стерилізувати інструменти, перев'язувальні засоби, шовний матеріал, і обробляти руки до і після операції, проводити місцеве знеболювання і блокаду.
13. Проводити операції: обробку ран, зупинку кровотеч, розтин абсцесів, кастрацію самців і самок, пункцію рубця, накладення швів і пов'язок.
14. Проводити копрологічне дослідження, досліджувати зіскрібки із шкіри.
15. Проводити дегельмінтизацію.
16. Проводити амбулаторний прийом тварин, ставити діагноз, призначити та проводити лікувальні заходи.
17. Освоїти найважливіші методи і види загальної терапії - дієтотерапію, неспецифічну стимулюючу терапію та ін.
18. Проводити розтин трупів тварин з оформленням протоколів та актів розтину, консервувати, запаковувати і пересилати патологічні матеріали для дослідження.
19. Проводити передзабійний огляд худоби і ветеринарно-санітарну експертизу туш і внутрішніх органів. Проводити відбір проб м'яса від вимушено забитих тварин і направляти в лабораторію ветеринарної медицини для біохімічного та бактеріологічного досліджень.
20. Визначати охоту у тварин, проводити їх осіменіння. Оформляти відповідні документи.
21. Діагностувати вагітність.
22. Проводити диспансеризацію і оформлювати відповідну документацію.
23. Вміти заповнювати форми ветеринарного обліку, звітності, планування, виписувати ветеринарні свідоцтва та міжнародні ветеринарні сертифікати.
24. Уміти планувати та організовувати лікувально-профілактичні та протиепізоотичні заходи;
25. Управляти епізоотичними, інфекційними, фізіологічними та патологічними процесами.

4. Перелік документів, які подаються здобувачем по завершенню виробничої практики

1. Щоденник, підписаний керівником практики на виробництві, засвідчений печаткою установи та підписаний викладачем НУБіП України, що керував практикою.
2. Звіт про практику (складений на основі щоденника) і підписаний студентом-практикантом.

3. Характеристику з місця проходження практики, з оцінкою роботи студента, яка має бути засвідчена печаткою установи.
4. Направлення на практику, підписане та завірене печаткою установи (установ), де студент проходив практику.

Документи з виробничої практики здобувач зобов'язаний здати наступного робочого дня по завершенню терміну практики.

Підставою для допуску здобувача до захисту матеріалів практики є повне і правильне оформлення вищезазначених документів, підписаних і завірених печатками відповідних установ (клінік, господарств, підприємств тощо).

Перевірка матеріалів практики проводиться керівником практики (згідно наказу ректора НУБіП України), а захист – комісійно, не пізніше одного тижня після закінчення терміну практики.

5. Обов'язки студента-практиканта

- своєчасно отримати направлення, програму та методичні вказівки щодо проходження виробничої практики;
- прибути та від'їхати з бази практики у терміни зазначені в наказі ректора НУБіП України;
- пройти інструктаж з техніки безпеки;
- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, що діють на підприємстві;
- систематично та сумлінно вести щоденник практики;
- виконати у повному обсязі програму виробничої практики.

6. Обов'язки керівника виробничої практики від факультету

Керівником виробничої практики від факультету ветеринарної медицини НУБіП України є відповідальний від кафедри науково-педагогічний працівник (затверджується розпорядженням деканату).

Керівник практики особисто вивчає умови її проведення, встановлює контакт із керівником практики на підприємстві, підбирає досвідчених спеціалістів для безпосереднього керівництва, регулярно відвідує здобувачів на робочих місцях, контролює ведення щоденника та виконання програми практики, надає консультативну допомогу з виконання програми практики.

7. Обов'язки керівника виробничої практики на підприємстві

Керівник виробничої практики на підприємстві:

- визначає робоче місце для здобувача та умови проходження ним практики;
- забезпечує проведення інструктажу з дотримання правил техніки безпеки та протипожежної безпеки;

- надає консультативну та практичну допомогу при виконанні здобувачем програми практики, у зборі та аналізі матеріалів і оформленні звіту про практику;
- забезпечує умови для виконання плану виробничої практики;
- по закінченні практики дає характеристику практиканту з оцінкою його трудової діяльності за чотирибальною системою.

8. Оформлення документів виробничої практики

Щоденник є основним документом здобувача про результати проходження ним виробничої практики. У щоденнику здобувач відображає обсяг і суть виконаної роботи за кожний день практики. При цьому ним мають бути виконані та опрацьовані всі питання програми виробничої практики.

По закінченню виробничої практики щоденник, разом із звітом, має бути переглянутий керівником практики, який підписує його та складає відзив про роботу студента.

Вимоги до ведення щоденника виробничої практики

1. Щоденник є основним документом з виробничої практики.
  2. Щоденник повинен відповідати програмі виробничої практики і в кінці бути підписаним (та завіреним печаткою) керівника практики, як правило, лікаря ветеринарної медицини господарства (клініки).
  3. Керівник практики від виробництва візує щоденник в кінці кожного тижня.
  4. За час виробничої практики здобувач повинен вести записи кожного дня та описати не менше 30 випадків (з кожної дисципліни, яка включена в програму виробничої практики).
  5. Кожен випадок діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин описується в щоденнику лише один раз, а курс лікування складається на весь період лікування.
  6. При заповненні щоденника дотримуються таких вимог:
    - ✓ В колонці «Анамнез ... » кожен випадок обов'язково починати з описання анамнезу і закінчувати результатами лабораторних досліджень (якщо такі є).
    - ✓ В колонці «Діагноз» – написати повний діагноз українською та латинською мовами.
- В колонці «Лікування ....» – подати повний курс лікування у вигляді рецептів, з детальним описом призначення лікарських засобів, процедур чи проведених операцій. Якщо це профілактичні або протиепізоотичні заходи – потрібно деталізувати які.